

वैदिकं मङ्गलाचरणम्

सं गच्छध्वं सं वदध्वं सं वो मनांसि जानताम्।
देवा भागं यथा पूर्वे सञ्जानाना उपासते॥
समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं मनः सह चित्तमेषाम्।
समानं मन्त्रमभि मन्त्रये वः समानेन वो हविषा जुहोमि॥
समानी व आकूतिः समाना हृदयानि वः।
समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहासति॥

-ऋग्वेद 10/191

सरस्वतीवन्दना

रवि-रुद्र-पितामह-विष्णु-नुतं, हरि-चन्दन-कुंकुम-पंकयुतम्।
मुनि-वृन्द-गजेन्द्र-समान-युतं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥1॥
शशि-शुद्ध-सुधा-हिम-धाम-युतं, शरदम्बर-बिम्ब-समान-करम्।
बहु-रत्न-मनोहर-कान्ति-युतं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥2॥
कनकाब्ज-विभूषित-भीति-युतं, भव-भाव-विभावित-भिन्न-पदम्।
प्रभु-चित्त-समाहित-साधु-पदं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥3॥
मति-हीन-जनाश्रय-पारमिदं, सकलागम-भाषित-भिन्न-पदम्।
परि-पूरित-विश्वमनेक-भवं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥4॥
सुर-मौलि-मणि-द्युति-शुभ्र-करं, विषयादि-महा-भय-वर्ण-हरम्।
निज-कान्ति-विलायित-चन्द्र-शिवं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥5॥
भव-सागर-मज्जन-भीति-नुतं, प्रति-पादित-सन्तति-कारमिदम्।
विमलादिक-शुद्ध-विशुद्ध-पदं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥6॥
परिपूर्ण-मनोरथ-धाम-निधिं, परमार्थ-विचार-विवेक-विधिम्।
सुर-योषित-सेवित-पाद-तमं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥7॥
गुणनैक-कुल-स्थिति-भीति-पदं, गुण-गौरव-गर्वित-सत्य-पदम्।
कमलोदर-कोमल-पाद-तलं, तव नौमि सरस्वति! पाद-युगम्॥8॥

विषयानुक्रमणिका

1. मङ्गलाचरणम्
2. विषयानुक्रमणिका
3. प्राचार्य-अभिमतम्
4. महाविद्यालयस्य परिचयः
5. प्रवेशनियमाः
6. विषयचयनम् एवं पाठ्यक्रमः
7. महाविद्यालयस्य शुल्कः
8. छात्रवृत्तयः, छात्रावासः, पुस्तकालयश्च
9. सामान्य-नियमाः
10. सहशैक्षणिक-शिक्षणेतर-गतिविधयः
11. केन्द्रीय-छात्र-संघटनम्, सड़क-सुरक्षा-समूह(Road Safety club)
12. अभिभावक-शिक्षक-संघः, पुरातन-छात्र-संघः
13. क्रीडा, शैक्षणिकपर्यटनम्, वार्षिकोत्सवश्च
14. वार्षिकगतिविधीनां तिथिपत्रम्

प्राचार्य-अभिमतम्

शिक्षाक्षेत्रे लब्धप्रतिष्ठोऽयं राजकीय-संस्कृतमहाविद्यालयः द्वायाशीत्यधिक-एकोनविंशतिशतात् ख्रिष्टाब्दाद् (1982) आरभ्य स्वकीयं महनीयं स्थानम् आदधाति। विद्यानुगारिभिः डॉ.दीनानाथशर्मणा बिलासपुरजनपदस्य डंगारस्थे लक्ष्मीनारायण-मन्दिर-परिसरे संस्कृतमहाविद्यालयस्य स्थापना कृता। मानवजीवनोत्कर्षकाणां शास्त्राणाम् अध्ययनाध्यपने संलग्नायाः अस्याः संस्थायाः महत्त्वमुपयोगिताञ्च दृष्ट्वा हिमाचलसर्वकारेण राजकीयसंस्कृतमहाविद्यालयरूपेण अस्य अधिग्रहणं कृतम्। छात्रेषु उत्तमगुणाधानेन, इयं संस्था समर्पितराष्ट्राणां नागरिकाणां निर्माणे विविधान् आदर्शान् स्थापयति।

शिक्षा आध्यात्मिकम्, बौद्धिकम्, शारीरिकम्, मानसिकञ्च विकासं करोति। अस्मदीये महाविद्यालये छात्राणां व्यक्तित्वस्य सर्वाङ्गीणविकासाय शैक्षणिक-सांस्कृतिक-सामाजिक-नैतिक-मूल्यवर्धकानां कार्यक्रमाणां शृङ्खला अनवरतम् आवर्षं परिवर्तते। छात्राः विविधाभिः प्रतियोगिताभिः कार्यक्रमैश्च कौशलापन्नाः लाभान्विताः सन्तः आत्मनिर्भर-भारतस्य सङ्कल्पनां परिपूरयन्ति। तपस्या समं भवन्ति ज्ञानप्राप्त्युपायाः। एतन्निमित्तं श्रद्धानिष्ठाभ्यां सहैव अनुशासन-जिज्ञासा-स्वाध्याय-प्रतिबद्धतादीनां परमावश्यकता भवति। एतै गुणैः युक्तः छात्रगणो भवतु।

छात्रहिते सदा निरतः, अस्य महाविद्यालयस्य सुयोग्यः आचार्यवर्गः कर्मठः अत्यन्तम् अनुभवी च वर्तते। तस्मात् अस्माकीनाः छात्राः विविधासु प्रतियोगिपरिक्षासु उच्चस्थानं प्राप्नुवन्ति। सविश्वासम् आशासे अहं यत् गरिमामयीं परम्पराम् एताम् अग्रे अनुसरिष्यन्ति भवन्तः। सश्रद्धाः निष्ठापूर्वकं भवन्तः शिक्षकाणाम् आशीर्वादात्मकं मार्गदर्शनं प्राप्स्यन्ति।

भवन्तः सर्वेऽपि स्वकीयं स्वर्णिमं लक्ष्यं प्राप्नुवन्तु एतन्निमित्तं महाविद्यालयः सदैव कार्यरतः भविष्यति। अतः भवन्तः अपि स्वलक्ष्यं प्राप्तुं बद्धकटयः भवन्तु-

“उत्तिष्ठत जाग्रत प्राप्य वरान्निबोधत।”

डॉ. सन्दीपशर्मा

प्राचार्यः

राजकीय-संस्कृत-महाविद्यालय-डंगारः

बिलासपुरम्, हि.प्र.।

महाविद्यालयस्य परिचयः

राजकीयसंस्कृतमहाविद्यालयः डंगारः विगतेभ्यः चतुश्चत्वारिंशद्वर्षेभ्यः संस्कृतस्य संस्कृतेश्च निष्ठया सेवां कुर्वन् अस्ति। डंगार-ग्रामस्थे श्रीलक्ष्मीनारायणमन्दिरस्य प्राङ्गणे विद्याप्रेमी डॉ. दीनानाथशर्मा-महोदयेन अस्मिन् क्षेत्रे भारतीयविद्यायाः संरक्षणाय सांस्कृतिकशिक्षायाश्च संवर्धनाय सन् १९८२ तमस्य वर्षस्य अप्रैल-मासे रामनवम्याः पुण्यदिने श्रीसरस्वतीसंस्कृतमहाविद्यालयस्य स्थापना कृता। तस्मिन् समये अस्य महाविद्यालयस्य प्रबन्धनसमितेः संरक्षकः पण्डित-सीतारामशर्मा (भूतपूर्वसंसदीयसचिवः) आसीत्, तथा च समितेः अध्यक्षः श्रीलक्ष्मणदत्तशास्त्री, उपाध्यक्षश्च लच्छुराममहाजनः (भूतपूर्वः प्रधानः) इत्येतयोः नेतृत्वे वर्तमानभवनस्य निर्माणपर्यन्तं महाविद्यालयः श्रीलक्ष्मीनारायणमन्दिरे एव सञ्चालितः।

अस्य महाविद्यालयस्य प्रशासनिकव्यवस्था प्रथमप्राचार्येण श्रीजगमोहनमङ्गलेट-व्याकरणाचार्येण अधिष्ठिता आसीत्। सः एतत् कार्यं सन् १९८३ पर्यन्तं निरूढवान्। ततः परं महाविद्यालयस्य संस्थापकः डॉ. दीनानाथशर्मा स्वकीयां सर्वकारीयसेवां त्यक्त्वा प्राचार्यपदस्य दायित्वं स्वीकृत्य सन् २०१४ पर्यन्तं निरन्तरं निरूढवान्। १९८३-८४तमे ख्रीस्ताब्दे महाविद्यालयस्य भवनं समाजस्य सर्वकारीय-विभागानां च सहयोगेन निर्मितम्। अस्मिन् महाविद्यालये शास्त्री-प्रभाकर-आचार्य-पाठ्यक्रमाः सञ्चालिताः। तेषां परीक्षासु महाविद्यालयस्य छात्राः प्रतिवर्षं विश्वविद्यालयस्य वरीयती-सूच्याम् उत्कृष्टस्थानानि अलभन्त। अस्मात् महाविद्यालयात् उत्तीर्णाः छात्राः विभिन्नेषु सरकारीपदेषु नियुक्ताः सन्ति, यथा विश्वविद्यालयेषु महाविद्यालयेषु च प्राध्यापकाः, भारतीयसेनायां धर्मगुरुवः, विद्यालयेषु प्रवक्तारः, शास्त्री-अध्यापकाः, अधीक्षकाः, अन्येषु च विविधसर्वकारीयसेवास्थानेषु नियुक्ताः अभवन् । सन् २०२१ तमे वर्षे हिमाचलप्रदेश-सरकारेण अस्य महाविद्यालयस्य अधिग्रहणं कृतम्।

प्रवेशनियमाः

प्राक्शास्त्रिप्रथमवर्षे प्रवेशार्थं नियमाः

प्राक्शास्त्रिप्रथमवर्षे ते सर्वेऽपि छात्राः प्रवेशार्हाः भविष्यन्ति ये मान्यताप्राप्तायाः परिषदः(बोर्ड) दशमीकक्षोत्तीर्णाः स्युः.। अपिच यैः छात्रैः पूर्वमध्यमा-द्वितीय-खण्डस्य परीक्षा अथवा विद्याधिकारिपरीक्षा-उत्तीर्णाः तेऽपि प्राक्शास्त्रिप्रथमवर्षे प्रवेशार्थं योग्याः भविष्यन्ति।

प्राक्शास्त्रिद्वितीयवर्षे प्रवेशार्थं नियमाः

प्राक्शास्त्रिद्वितीयवर्षे मात्रं ते एव छात्राः प्रवेशं प्राप्तुं शक्नुवन्ति ये प्राक्शास्त्रि-प्रथमवर्ष-परीक्षोत्तीर्णः स्यात्।

आयुः

हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य पत्रसंख्यायाः 4-20/2015- एच. पी.यू. (शै.) 23 जून, 2017 अनुसारेण प्राक्शास्त्रिप्रथमवर्ष-प्राक्शास्त्रि-विशिष्टशास्त्रि-आचार्य-कक्षासु प्रवेशार्थम् आयुसम्बन्धिनः ते एव नियमाः भविष्यन्ति येषाम् उल्लेखः हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य अध्यादेशस्य 3.3 (ए) तमे अनुच्छेदे कृतः अस्ति।

शास्त्रि-उपाधिः

हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य अधिनियमस्य 2002 Vol. 1 Chapter 5.3 (L) तथा च Chapter 8.80-81 इत्येतयोः इच्छानुसारेण इत्यस्य अभिप्रायः तादृशः पाठ्यक्रमः अस्ति, यत्र विद्यार्थी निर्धारिते समायावधौ मात्रं संस्कृतस्य एव विविधान् पाठ्यक्रमान् अधीते। यतः एते पाठ्यक्रमाः मात्रम् एकं विषयं (संस्कृतम्) यावत् सीमिताः सन्ति। अतः एतादृशं पाठ्यक्रमम् अवलम्ब्य उत्तीर्णः विद्यार्थी स्नातककक्षा-समकक्षः न भविष्यति। अनेन कारणेन शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः छात्रः स्नातकोत्तर-कक्षायां प्रवेशार्हः न भवति। परन्तु हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य 2002, VOL.1.1, 8.77 अध्यादेशस्य व्याख्यायाः अनुसारेण शास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः / लिखितानुपूर्वपरीक्षः विद्यार्थी आचार्यप्रथमवर्षस्य कक्षायां प्रवेशं प्राप्तुं शक्नोति।

शास्त्रि-उपाधि-निमित्तं प्रवेशनियमाः

शास्त्रिप्रथमवर्षे प्रवेशार्थं ते सर्वेऽपि छात्राः योग्याः भविष्यन्ति, ये हिमाचलप्रदेश-विश्वविद्यालयस्य प्राक्शास्त्रिप्रथमवर्ष प्राक्शास्त्रि-द्वितीयवर्ष च उत्तीर्णवन्तः। एतदतिरिच्य ते सर्वेऽपि विद्यार्थिनः शास्त्रि-

प्रथमवर्षे प्रवेशं प्राप्तुं शक्यन्ति ये हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालय-द्वारा स्वीकृतेभ्यः मानितेभ्यः वा संस्थानेभ्यः प्राक्शास्त्रिप्रथमवर्षस्य, प्राक्शास्त्रिद्वितीयवर्षस्य समकक्ष-परीक्षाम् उत्तीर्णवन्तः।

हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयेन 2022 तमस्य ख्रिष्टाब्दस्य दिसम्बरमासस्य त्रयोदशे दिनाङ्के अधिसूचितं यत् ये छात्राः +2 कक्षां संस्कृतविषये न उत्तीर्णवन्तः ते छात्रा अपि शास्त्रिप्रथमवर्षे प्रवेशं प्राप्तुं योग्याः सन्ति। किन्तु तैः छात्रैः शास्त्रिप्रथमवर्षे अनुवादस्य एकस्मिन् पत्रे उत्तीर्णता प्राप्तव्या। अस्मिन् पत्रे प्राप्ताङ्कानां योगः कुलाङ्केषु न भविष्यति। परीक्षापत्रं 50 अङ्कानां भविष्यति। अस्य पाठ्यक्रमः निम्नप्रकारेण भविष्यति

परीक्षापाठ्यक्रमः

शब्दरूपाणि राम, लता, ज्ञान. अस्मद्, युष्मद्, तत्।

धातुरूपाणि भू, पठ्, अस्, क्रीड, चर्।

लकाराः लृट्, लट्, लोट्, लङ्।

विभक्तिपरिचयः, दशवाक्यानाम् अनुवादः कर्तृवाच्ये, दशवाक्यानि कर्मवाच्ये च।

अस्यां परीक्षायाम् उत्तीर्णाः शास्त्रिप्रथमवर्षे प्रवेशार्थं योग्याः सन्ति।

आयुसीमा

हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य 4-20/2015-एच. पी. यू.(शै.) दिनाङ्क 23 जून 2017 पत्रसंख्यायाः अनुसारेण प्राक्शास्त्रि-विशिष्टशास्त्रि-आचार्यकक्षासु आयुसीमायाः ते सर्वेऽपि नियमाः मान्याः भविष्यन्ति येषाम् उल्लेखः हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य आदेशे 3.3 ए. तमे अनुच्छेदे अस्ति।

विशिष्टशास्त्री

हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य अध्यादेशस्य 2002 ए. खण्ड-1, 8.70 तथाच 8.71 अनुच्छेदस्य अनुसारेण विशिष्टशास्त्री इत्यस्य अभिप्रायः एतादृशेन पाठ्यक्रमेण अस्ति यत्र विशिष्टशास्त्रि-निमित्तं निर्धारिते समयावधौ संस्कृतपाठ्यक्रमणाम् अतिरिक्तं संस्कृतेतरयोः द्वयोः पाठ्यक्रमयोः अपि अध्ययनं करोति। अनयोः संस्कृतेतरयोः पाठ्यक्रमयोः सह आङ्ग्लपाठ्यक्रमः पठनीयः यः पाठ्यक्रमः

स्नातककक्षायां बी. ए. पाठ्यते। आङ्ग्लभाषायाः अतिरिक्तं स्नातककक्षायां (बी.ए.) अध्याप्यमानस्य कस्यचन अन्यस्य(Elective additional) विषयस्य चयनं विद्यार्थी स्वरुच्यनुगुणं कर्तुं शक्नोति। परन्तु अयं विषयः (Elective additional)विशिष्टशास्त्रिकक्षायाम् अधीयमानस्य संस्कृतपाठ्यक्रमस्य विषयेभ्यः पृथक् स्यात्।

अनिवार्या टिप्पणी

अतिरिक्त-अनिवार्य/ संस्कृतेतर-विषयैः (additional Elective/non Sanskrit Subject) सह विशिष्ट-शास्त्रि-परीक्षोत्तीर्णः छात्रः संस्कृतस्य स्नातकोत्तर-कक्षायां संस्कृतेतरासु स्नातकोत्तरकक्षासु शिक्षाशास्त्रिकक्षायां (B.ED)एल. एल. बी इत्यादिषु कक्षासु प्रवेशार्हः भविष्यति। एतदतिरिच्य विशिष्टशास्त्रिपरीक्षोत्तीर्णः विद्यार्थी भारतीयानां प्रादेशिकानां यथा प्राशासनिकानां नैयायिकानाम् आरक्षकविभागीयादीनां परीक्षाणां नियुक्तीनां कृते अपि अर्हः भविष्यति। आशयः अयम् अस्ति यत् विशिष्टशास्त्रिपदवीकस्य सर्वाः अपि अर्हताः ताः एव भविष्यन्ति याः कलास्नातकस्य(B.A) भवन्ति। विद्यालयेषु संस्कृत-अध्यापकत्वेन नियुक्तिनिमित्तं लब्धशास्त्रिपदवीकः विद्यार्थी अर्हः भविष्यति।

शास्त्री एवं विशिष्टशास्त्री

सर्वासामपि कक्षाणां छात्राणां कृते व्याकरणसाहित्ये अनिवार्यविषयत्वेन स्तः। वेददर्शनज्योतिषां कौचित् अन्यतमौ विषयौ ऐच्छिकविषयरूपेण चीयेते। विशिष्टशास्त्रिनिमित्तम् एवम् एव संस्कृतस्य चतुर्भिः विषयैः समम् एव कलास्नातककक्षायाः विषयद्वयम् इतिहासेषु राजनीतिशास्त्र-आङ्ग्लं तथाच हिन्दी, कस्यचित् अन्यतमस्य चयनस्य विकल्पः अस्ति। कलास्नातकस्य विषयद्वयस्य अध्येतारः छात्राः एव विशिष्टशास्त्री इति उपाधिं प्राप्तुं शक्यन्ति।

प्राक्शास्त्री एवं शास्त्रिकक्षासु प्रवेशार्थम् आवश्यकानां प्रमाणपात्राणां सूची

1. आवेदनपत्रम्।
2. दशमकक्षायाः प्रमाणपत्रम् (छायाप्रतिः)।
3. +2 कक्षायाः प्रमाणपत्रम्।
4. छात्रस्य चित्रद्वयम्।
5. विद्यालय-त्याग-प्रमाण-पत्रम्।

6. चरित्रप्रमाणपत्रम्।
7. एस सी/ एस टी/ओ बी सी/ आई आर डी पी/ बी पी एल/ अल्पसंख्यक- समुदायः दिव्यांगता इत्यादिषु किञ्चन प्रमाणपत्रम् यदि अस्ति तर्हि (छायाप्रति:1)
8. आधारप्रमाणपत्रम् (छायाप्रति: 1)
9. हिमाचलप्रदेशस्य स्थायि-निवास-प्रमाणपत्रम्।
10. यदि पात्रतापरीक्षा हिमाचलप्रदेशात् अन्यस्मात् कस्मात् अपि प्रदेशस्य बोर्ड अथवा विश्वविद्यालयात् उत्तीर्णा अस्ति तर्हि प्रव्रजनप्रमाणपत्रम् अपेक्षितम् अस्ति एव।

विषयाणां तदन्तर्गतानां पाठ्यक्रमाणां विवरणम् एवम् अस्ति-

प्राक्शास्त्रिप्रथमवर्षम्

अनिवार्यविषयाः

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	प्रथमं पत्रम्	व्याकरणम्	लघुसिद्धान्तकौमुदी (पूर्वार्धः)
2	द्वितीयं पत्रम्	काव्यनाटकम्	रघुवंशस्य प्रथमद्वितीयसर्गौ, स्वप्नवासवदत्तम्, वृत्तरत्नाकरः
3	तृतीयं पत्रम्	निबन्धानुवादः तथाच गद्यं पद्यम्	अनुवादचन्द्रिका, हितोपदेशः, अमरकोषः
4	चतुर्थं पत्रम्	दर्शनम्	तर्कसङ्ग्रहः, ईशावास्योपनिषद् श्रीमद्भगवद्गीता (1-2 अध्यायः)

ऐच्छिकविषयाः

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितं पुस्तकम्
1	पञ्चमं पत्रम्	आङ्ग्लम्	हिमाचलप्रदेशशिक्षापरिषद्- (बोर्ड)द्वारा+1 कक्षायाः कृते निर्धारितः पाठ्यक्रमः
2	षष्ठं पत्रम्	हिन्दी-राजनीतिशास्त्र- इतिहासेषु अन्यतमम्	हिमाचलप्रदेशशिक्षापरिषद्- (बोर्ड)द्वारा+1 कक्षायाः कृते निर्धारितः पाठ्यक्रमः

प्राक्शास्त्रिद्वितीयवर्षम्

अनिवार्यविषयाः

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	प्रथमं पत्रम्	व्याकरणम्	लघुसिद्धान्तकौमुदी (उत्तरार्धः)

2	द्वितीयं पत्रम्	काव्यनाटकम्	कुमारसम्भवम् 1-2 सर्गौ, भारतविजयनाटकम्, काव्यदीपिका
3	तृतीयं पत्रम्	निबन्धानुवादः तथाच गद्यं पद्यम्	अनुवादचन्द्रिका, हितोपदेशः, संस्कृतगद्यमन्दाकिनी
4	चतुर्थं पत्रम्	दर्शनम्	कठोपनिषद्, श्रीमद्भगवद्गीता सर्गाः 3,11,12,14 संस्कृतसाहित्यपरिचयः

ऐच्छिकविषयाः

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितं पुस्तकम्
1	पञ्चमं पत्रम्	आङ्गलम्	हिमाचलप्रदेशशिक्षापरिषद्- (बोर्ड)द्वारा+2 कक्षायाः कृते निर्धारितः पाठ्यक्रमः
2	षष्ठं पत्रम्	हिन्दी-राजनीतिशास्त्र-इतिहासेषु अन्यतम्	हिमाचलप्रदेशशिक्षापरिषद्- (बोर्ड)द्वारा+2 कक्षायाः कृते निर्धारितः पाठ्यक्रमः

शास्त्रिप्रथमवर्षम्

अनिवार्यविषयाः

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	SHT-A-I (Major/core-I)	व्याकरणम्	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- संज्ञा-परिभाषा-सन्धि-षड्लिङ्गप्रकरणानि शब्दरूपप्रकरणम्
2	SHT-A-II (Major/core-II)	व्याकरणम्	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी-कारक-स्त्रीप्रत्यय-प्रकरणे पाणिनिय शिक्षा
3	SHT-B-II (Major/core-II)	साहित्यम्	अभिज्ञानशाकुन्तलम् 1-4 अङ्काः, हिमाचलवैभवम् 1 निसर्गः, वृत्तरत्नाकरः तृतीय-अध्यायः
4	SHT-B-II (Major/core-II)	साहित्यम्	शिवराजविजयम् प्रथमविरामः, 1-2 निश्वासः, मेघदूतम् (पूर्वमेघः), रचनानुवादः।

ऐच्छिकविषयाः (त्रिषु विषयद्वयं चेतव्यम्)

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	SHT-C-I (Major/core-I)	दर्शनम्	कणादगौतमीयम् (सम्पूर्णम्)
2	SHT-C-II (Major/core-II)	दर्शनम्	सांख्यकारिका (सम्पूर्णम्)

3	SHT-D-I (Major/core-I)	वेदः	ऋक्सूक्तसंग्रहः, ऋग्वेदसम्बन्धित-आरण्यक-उपनिषद्-ब्राह्मणानां परिचयः, वेदाङ्गपरिचयः
4	SHT-D-II (Major/core-II)	वेदः	निरुक्त-1,2,7 इत्येते अध्यायाः, ऋग्वेदभाष्यभूमिका (वेदाङ्गभागमात्रम्)
5	SHT-E-I (Major/core-I)	ज्योतिषम्	बृहद् –अवक-होडाचक्रम्(सम्पूर्ण), गोलपरिभाषा
6	SHT-E-II (Major/core-II)	ज्योतिषम्	ताजिकनीलकण्ठी

विशिष्टशास्त्रनिमित्तम् ऐच्छिकविषयाः

1	English	Anyone Of DSC Courses(6Credits)	Equivalent Examination Of B.A. as H.P.U.
2	Anyone Of Hindi, Pol.Sci.etc.	Anyone Of DSC Courses (6Credits)	Equivalent Examination Of B.A. as H.P.U.

शास्त्रिद्वितीयवर्षम्

अनिवार्यविषयाः

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	SHT-A-III (Major/core-III)	व्याकरणम्	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- भवादिगणः, समासप्रकरणम्, धातुरूपाणि।
2	SHT-A-IV (Major/core-IV)	व्याकरणम्	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी- अदादिगणम् आरभ्य चुरादिगणपर्यन्तम्, प्रक्रियाः (णिजन्त-सनन्त-यङन्त-नामधातु, आत्मनेपदम्) धातुरूपाणि च
3	SHT-B-III (Major/core-III)	साहित्यम्	उत्तररामचरितम् 1 – 4 अङ्कपर्यन्तम्, साहित्यदर्पणस्य प्रथमद्वितीयपरिच्छेदौ तृतीयपरिच्छेदस्य 35- 80 कारिकाः विहाय तथाच षष्ठपरिच्छेदः 47-312 कारिकाः विहाय।
4	SHT-B-IV (Major/core-IV)	साहित्यम्	कादम्बरी कथामुखे शुकनासोपदेश, किरातार्जुनीय (प्रथमःसर्गः) निबन्धः अनुवादश्च

ऐच्छिकविषयाः (त्रिषु विषयद्वयं चेतव्यम्)

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	SHT-C-III (Major/core-III)	दर्शनम्	योगसारसङ्ग्रहः(सम्पूर्णः), मुण्डकोपनिषद्
2	SHT-C-IV (Major/core-IV)	दर्शनम्	अर्थसङ्ग्रहः सम्पूर्णः

3	SHT-D-III (Major/core-III)	वेदः	शुक्लयजुर्वेदस्य 14तमः, 31तमः, 40 तमः अध्यायः, यजुर्वेदसम्बद्धशाखानां, ब्राह्मणानां, आरण्यकानां, उपनिषदां च परिचयः।
4	SHT-D-IV (Major/core-IV)	वेदः	स्वरप्रक्रियाप्रकाशः (1तमात् 4 प्रकाशपर्यन्तम्) यज्ञवल्क्यशिक्षा।
5	SHT-E-III (Major/core-III)	ज्योतिषम्	जातकालङ्कारः (सम्पूर्णः)
6	SHT-E-IV (Major/core-III)	ज्योतिषम्	मुहूर्तचिन्तामणिः (संस्कारविवाहप्रकरणौ) उडुदायप्रदीपः (सम्पूर्णः)।

विशिष्टशास्त्रनिमित्तम् ऐच्छिकविषयाः

1	English	Anyone Of DSC Courses(6Credits)	Equivalent Examination& Syllabus Of B.A.II as H.P.U.
2	Anyone Of Hindi, Pol.Sci.etc.	Anyone Of DSC Courses (6Credits)	Equivalent Examination& Syllabus Of B.A II as H.P.U.

शास्त्रितृतीयवर्षम्

अनिवार्यविषयाः

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	SHT-A-V (Major/core-V)	व्याकरणम्	कृदन्तप्रकरणम् (मध्यसिद्धान्तकौमुदी), महाभाष्यम् (प्रथमाहिकम्) लिङ्गानुशासनम्।
2	SHT-A-VI (Major/core-VI)	व्याकरणम्	तद्धितप्रकरणम् (मध्यसिद्धान्तकौमुदी), उणादिप्रकरणम् (मध्यसिद्धान्तकौमुदी)
3	SHT-B-V (Major/core-VI)	साहित्यम्	संस्कृतसाहित्येतिहासः, नैषधीयचरितम् (प्रथमः सर्गः)
4	SHT-B-VI (Major/core-VI)	साहित्यम्	काव्यप्रकाशः 1,2,3,4 (शान्तरसपर्यन्तम्), 8,9,10 उल्लासाः

ऐच्छिकविषयाः (त्रिषु विषयद्वयं चेतव्यम्)

क्र. सं.	पत्रम्	विषयः	निर्धारितग्रन्थः
1	SHT-C-V (Major/core-v)	दर्शनम्	वेदान्तसारः, माण्डूक्योपनिषद्।
2	SHT-C-VI (Major/core-VI)	दर्शनम्	नास्तिकदर्शनम्, भारतीयदर्शनम्, अध्यात्मविवेचनम्।
3	SHT-D-V (Major/core-V)	वेदः	अथर्ववेदस्य भूमिसूक्तम्, अथर्ववेदस्य संहिता-ब्राह्मण-आरण्यक-उपनिषदां परिचयः
4	SHT-D-VI (Major/core-VI)	वेदः	वैदिकसाहित्येतिहासः, पारस्करगृह्यसूत्रम्।

5	SHT-E-V (Major/core-V)	ज्योतिषम्	बृहज्जातकम् (1 तः 6 पर्यन्तम् अध्यायाः), भारतीयज्योतिषशास्त्रस्येतिहासः
6	SHT-E-VI (Major/core-VI)	ज्योतिषम्	सूर्यसिद्धान्तम्(चन्द्रग्रहणाधिकारपर्यन्तम्)

विशिष्टशास्त्रनिमित्तम् ऐच्छिकविषयाः

1	English	Anyone Of DSC Courses(6Credits)	Equivalent Examination& Syllabus Of B.A.II as H.P.U.
2	Anyone Of Hindi, Pol.Sci.etc.	Anyone Of DSC Courses (6Credits)	Equivalent Examination& Syllabus Of B.A.II as H.P.U.

नवीन-शिक्षा-नीतिः (NEP 2020)

महाविद्यालये शास्त्र-पाठ्यक्रमः (Shastri Course) नवीन-शिक्षा-नीतिः (NEP 2020) अनुरूपेण प्रथम-वर्षात् आरभ्य प्रवर्तिष्यते। अस्य पाठ्यक्रमस्य रचना छात्राणां समग्र-विकासं, बहुविषयक-अध्ययनं, तथा कौशल-विकासं च ध्यानं कृत्वा कृता अस्ति। अस्मिन् पाठ्यक्रमे वेद, व्याकरण, साहित्य, दर्शनम् इत्यादयः पारम्परिक-विषयाः आधुनिक-विषयैः सह समन्विताः भविष्यन्ति, येन छात्राः व्यापकं ज्ञानं प्राप्नुयुः। पाठ्यक्रमस्य संरचना, विषय-विन्यासः, मूल्याङ्कन-प्रणाली च हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयस्य निर्देशानुसारं निर्धारिताः भविष्यन्ति, यत् उच्च-शैक्षिक-मानदण्डान् सुनिश्चितं करोति। अनेन नूतन-पद्धत्याः माध्यमेन छात्राणां शैक्षिक-गुणवत्ता, अनुसन्धान-क्षमता, तथा व्यावहारिक-दृष्टिकोणः अधिकं विकसितः भविष्यति।

महाविद्यालय-शुल्कः

महाविद्यालये प्रवेशाय विद्यार्थिभ्यः हिमाचलप्रदेशशिक्षाविभागेन हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयेन च निर्धारितः शुल्कः स्वीकरिष्यते। यदि प्राप्तप्रवेशः छात्रः महाविद्यालये उपस्थितः न भवति अथवा मध्येसत्रं महाविद्यालयं त्यक्त्वा गच्छेत् तर्हि तस्मै प्राप्तस्य शुल्कस्य प्रतिदानं नास्ति। नियमानुसारेण मात्रं सुरक्षानिधेः एव प्रतिदानम् अस्ति। कक्षायाम् अनुपस्थितेः रूपयद्वयम् आर्थिकदण्डः भविष्यति।

प्रवेशशुल्कविवरणम्

- 1 प्रवेशशुल्कः 25.00
- 2 गृहपरीक्षाशुल्कः 40.00/25.00
- 3 परिसरविकास-सौन्दर्यीकरण-शुल्कः 10.00
- 4 छात्रसाहाय्य-शुल्कः 2.00
- 5 सांस्कृतिक-कार्यक्रम-शुल्कः 20.00
- 6 विश्वविद्यालय शुल्क- 250/100
- 7 पत्रिका-शुल्कः 100.00
- 8 चिकित्सा-निधि-शुल्कः 6.00
- 9 परिचयपत्रशुल्कः 30.00
- 10 सङ्गणक-अन्तर्जाल-शुल्कः 20.00
- 11 समामेलित-निधि: (Amalgamated Fund) 300.00 (25.00/ मासिकः)
- 12 क्रीडानिधि: 240.00 (20.00/ मासिकः)
- 13 भवननिधि: 120.00 (10.00/ मासिक)
- 14 Rover And Ranger Fund 60.00 (5.00 /मासिकः)
- 15 पुस्तकालय-निधि: 100.00 (प्रतिदेय)
- 16 विशिष्टपाठन-शुल्कः (Tuition Fee) 0.00
- 17 पञ्जीकरण-शुल्कः / नियमितता-शुल्कः (Continuation Fee) 200.00/41.00
- 18 अभिभावकाध्यापकसमिति-शुल्कः (P.T.A.) 1550.00

सामान्य-नियमाः

- प्रत्येकमपि विद्यार्थी महाविद्यालय-परिसरात् बहिः सदसदाचरणाय स्वयमेव उत्तरदायी भविष्यति।
- अशिष्ट-व्यवहाराय स्पष्टीकरणम्, आर्थिकदण्डः, निष्कासनं वा महाविद्यालयपक्षतः व्यवहर्तुं शक्यते। अशिष्ट-व्यवहारे संलिप्तस्य विद्यार्थिनः छात्रवृत्तेः निरोधः अपि शक्यते।
- महाविद्यालये अनुपस्थितेः कक्षायाम् अनुपस्थितेः वा आर्थिक-दण्डः दातव्यः भविष्यति। यदि उपस्थितेः प्रतिशतं पञ्चसप्ततेः न्यूना उपस्थितिः भविष्यति तर्हि परीक्षार्थम् आवेदनं कर्तुम् अनुमतिः नैव दास्यते।
- महाविद्यालयस्य छात्रः छात्रा वा काचित् राजनीतिक-गतिविधिषु भागं नैव ग्रहिष्यति।
- महाविद्यालये अध्येतृभिः विद्यार्थिभिः छात्रैः परिचयपत्रं महाविद्यालय-कार्यालयात् प्राप्तव्यः अपि च प्रत्येकमपि छात्रस्य महाविद्यालयागमनं सपरिचयपत्रमेव भवेत्।
- परिचयपत्रस्य लोपे, 50/- रूप्यकाणि शुल्कं दत्त्वा एव पुनः प्राप्तुं शक्यते।
- महाविद्यालये छात्रप्रताडनायाः (Raging) अनुमतिः नास्ति। छात्रप्रताडना कश्चन अपराधः इति हिमाचलप्रदेश-सर्वकारेण घोषितम् एव अस्ति। अतः दोषेऽस्मिन् संलिप्ततायां सत्यां महाविद्यालयद्वारा विधिसम्मतं दण्डनं विधास्यते।
- अस्माकं महाविद्यालय-परिसर-स्वच्छतायां समेषामपि छात्राणां सहयोगः अपेक्षितः।

छात्रवृत्तयः

योग्यतासूच्यां प्राप्तस्थानानां, अनुसूचितजातीनां, जनजातीनां, आई.आर.डी.पी.इति वर्गीयाणां. ओ.बी.सी. इत्यादीनां च परिवाराणां विद्यार्थिनां कृते शिक्षाविभागद्वारा छात्रवृत्तिः दीयते। छात्रवृत्तिप्राप्त्यर्थं छात्रेण स्वयमेव अन्तर्जालमाध्यमेन आवेदनं कृत्वा निर्धारितायाम् अवधौ आवेदनस्य प्रतिलिपिः महाविद्यालये दातव्या।

एतदतिरिक्तं नवदेहलीस्थेन केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयेन संचालितायां छात्रवृत्ति-योजनायामपि प्रतिवर्षम् अस्य महाविद्यालयस्य छात्राणां पञ्जीकरणं क्रियते, यत्र सर्वेऽपि मेधाविनः विद्यार्थिनः छात्रवृत्तिं प्राप्नुवन्ति।

पुस्तकालयः

महाविद्यालये समृद्धः पुस्तकालयः अस्ति । अस्मिन् संस्कृतस्य विशालं वैदिकलौकिकवाङ्मयं तु वर्तते एव अनेन सहैव छात्राणां साहाय्याय अपि पुस्तकानि सन्ति। पुस्तकालयेऽस्मिन् सर्वविधं दुर्लभं सहित्यम् सुलभम् अस्ति। संस्कृतभाषानिबद्धाः विविधाः ग्रन्थाः अत्र सुलभाः सन्ति येषां प्रयोगः अनुसन्धातारः कुर्वन्तः सन्ति।

- विद्यार्थिनः पुस्तकालयात् पञ्चदशदिनानां कृते पुस्तकं प्राप्तुं शक्नुवन्ति। यदि छात्रः 30 दिनानाम् अनन्तरं पुस्तकं पुस्तकालये न अर्पयति तर्हि छात्रेण एकं रूपयं प्रतिदिनं विलम्बशुल्कं दातव्यं भविष्यति।
- विद्यार्थी एकवारं पुस्तकद्वयमेव स्वीकर्तुं शक्नोति। योग्याय निर्धनच्छात्राय प्राचार्यमहोदयस्य अनुमत्या पुस्तकद्वयात् अधिकम् अपि 30 दिनात्मकात् कालात् अधिकाय कालाय दातुं शक्यते।
- सन्दर्भपुस्तकानि तथाच दुर्लभानि पुस्तकानि दातुं न शक्यन्ते। एतानि पुस्तकालये एव पठनियानि भविष्यन्ति।
- पुस्तकस्य लोपः, उत्पटनं नाशः वा यदि भवति तर्हि विद्यार्थिना समानम् एव पुस्तकं क्रीत्वा पुस्तकालये दातव्यं भविष्यति अथवा तत्समं मूल्यं पुस्तकालयाध्यक्षाय दातव्यं भविष्यति।
- पुस्तकालय-नियमानाम् उल्लङ्घने विद्यार्थिनं दण्डयितुं प्राचार्यः अधिकृतः अस्ति।

सह-शैक्षणिकगतिविधयः

अस्मिन् महाविद्यालये सह-पाठ्यक्रम-क्रियाकलापाः (Co-curricular Activities) छात्राणां सर्वाङ्गीण-विकासस्य अत्यावश्यकं अंगं मन्यन्ते। एतेषु क्रियाकलापेषु सहभागेन छात्राणां नेतृत्व-क्षमता,

सृजनात्मकता, आत्मविश्वासः, तथा सहकार्य-भावना च विकसिताः भवन्ति। वाद-विवाद-प्रतियोगिताः, सांस्कृतिक-कार्यक्रमाः, क्रीडाः, नाटक-प्रदर्शनानि, संगीत-नृत्य-कार्यक्रमाः इत्यादयः विविधाः उपक्रमाः छात्राणां अन्तर्निहित-प्रतिभां प्रकटयितुं अवसरं ददति। अस्य महाविद्यालयस्य छात्राः विविधेषु राज्य-स्तरीयेषु राष्ट्रीय-स्तरीयेषु च पाठ्यसहगामि-प्रतियोगितासु उत्साहेन सहभागं कुर्वन्ति तथा उत्कृष्ट-प्रदर्शनैः संस्थायाः कीर्तिं वर्धयन्ति। एतेषां माध्यमेन छात्राः न केवलं शैक्षिक-जीवने, अपि तु सामाजिक-जीवनेऽपि उत्कृष्टतां प्राप्नुवन्ति। अतः सह-पाठ्यक्रम-क्रियाकलापाः महाविद्यालय-जीवने संतुलित-विकासस्य आधारभूतं स्तम्भं भवन्ति।

केन्द्रीय-छात्र-सङ्घटनम्

राजनीतिः वर्तमाने राज्ञामनीतिः राजकुटुम्बनाम् एव नीतिः इत्येव निर्वचनं न युक्तं भाति। अद्यत्वे राजनीतेः सम्बन्धः सर्वेण अपि जनेन वर्तते एव। राजनीतेः एकैकस्यापि निर्णयस्य प्रभावः समाजस्य उपरि भवति। विद्यार्थिनः अपि अस्य समाजस्य अङ्गभूताः भवन्ति। भविष्ये नेतारः अपेक्षन्ते एव। अतः विद्यार्थिजीवने एव यदि छात्रेषु नेतृत्वस्य संस्कारः जायेत तर्हि वरम् एव। एतद्धीया एव हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण विश्वविद्यालयेषु महाविद्यालयेषु च छात्रसंघस्य अपि अवधारणायाः क्रियान्वयनं कृतम् अस्ति। हिमाचलप्रदेश-विश्वविद्यालयात् यथासमयं निर्धारित-नियमानुसारेण महाविद्यालयीय-छात्रसङ्घस्य घटनं प्रतिवर्षं भवति। अयं छात्रसंघः आवर्षं महाविद्यालये आयोज्यमानान् कार्यक्रमान् निष्पादयितुं महाविद्यालयप्रशासनस्य सर्वदा सहयोगं करोति। विविधान् कार्यक्रमान् सम्पादयितुं महाविद्यालयप्रशासनेन छात्रसंघस्य कृते विविधानि दायित्वानि दीयन्ते। एवं महाविद्यालयप्रशासनस्य सहयोगसमनन्तरमेव विद्यार्थिषु नेतृत्वस्य गुणानां विकासः भवति। वर्तमाने विश्वविद्यालयस्य आदेशानुसारम् अस्य सङ्घस्य विविधानां पदानां चयनं योग्यतासूच्यनुगुणम् अर्थात् अप्रत्यक्षमाध्यमेन भवति।

अभिभावक-शिक्षक-संघः

अस्य महाविद्यालयस्य अभिभावक-शिक्षक-संघः (PTA) एकं सुदृढं सहयोगात्मकं माध्यमस्ति यत् विद्यार्थिनां सर्वाङ्गीण-विकासाय, शिक्षण-गुणवत्तायाः उन्नतये, तथा संस्थायाः समग्र-प्रगतेः निमित्तं कार्यं करोति। अयं संघः अभिभावकानां शिक्षकैः सह सन्निकटं समन्वयं स्थापयित्वा छात्राणां शैक्षिक-

नैतिक-सांस्कृतिक-विकासस्य मार्गं प्रशस्तं करोति। संघस्य प्रमुखः उद्देश्यः छात्र-कल्याणस्य संरक्षणं, अनुशासनस्य पालनं, तथा स्वस्थ-शैक्षिक-पर्यावरणस्य निर्माणं च अस्ति। नियमित-सभाः, विचार-विनिमय-सत्राणि, मार्गदर्शन-कार्यक्रमाः, तथा विविध-सहकार्य-उपक्रमाः इत्यादिभिः अयं संघः शिक्षण-प्रक्रियायाः प्रभावशीलतां वर्धयति। अभिभावक-शिक्षकयोः सक्रिय-सहभागेन छात्राणां आत्मविश्वासः, उत्तरदायित्व-बोधः, तथा उत्कृष्टता-प्रेरणा च सुदृढीक्रियते, येन ते भविष्ये सज्जन-नागरिकत्वेन समाजे योगदानं दातुं समर्थाः भवन्ति।

पुरातन-छात्र-संघः

अस्य महाविद्यालयस्य पूर्व-छात्र-संघः (OSA) एकं महत्त्वपूर्णं मञ्चं यत् संस्थायाः भूतपूर्व-विद्यार्थिनः एकत्र संयोजयति तथा तेषां अनुभव-ज्ञान-सम्पदां वर्तमान-विद्यार्थिनां हिताय उपयोगं करोति। अयं संघः महाविद्यालयस्य परम्परायाः संवर्धनं, कीर्तेः विस्तारं, तथा संस्थया सह सततं सम्बन्ध-रक्षणं च साधयति। पूर्व-छात्राणां मार्गदर्शन-व्याख्यानानि, कौशल-विकास-कार्यक्रमाः, तथा प्रेरणादायक-संवादाः इत्यादिभिः अयं संघः छात्राणां व्यावसायिक-मार्गदर्शने महत्त्वपूर्णं योगदानं ददाति। तदुपरि, सामाजिक-सेवा-उपक्रमेषु सहभागेन तथा संस्थायाः विकास-कार्येषु सहयोगेन OSA संघः महाविद्यालयस्य समग्र-उन्नतौ सक्रियं योगदानं करोति, येन वर्तमान-पूर्व-छात्रयोः मध्ये दृढः सम्बन्धः स्थापितः भवति।

क्रीडा

शरीरम् आद्यं खलु धर्मसाधनम् इत्युक्तिप्रसिद्धा। शरीरस्य साधना क्रीडाभिः भवति इति ज्ञातचरम् एव। महाविद्यालयस्य छात्राणां शरीरसौष्ठवाय विविधाः क्रीडाः प्रतिवर्षम् आयोज्यन्ते। प्रतियोगितायाः निमित्तं छात्राणां विभाजनं वर्गद्वये भवति। कनिष्ठवर्गः वरिष्ठवर्गश्च। कनिष्ठवर्गे प्राक्शास्त्रिकक्षायाः छात्राः भवन्ति वरिष्ठवर्गे च शास्त्रिकक्षाणां छात्राः। एतयोः वर्गयोः बालकानां बालिकानां च प्रतियोगिताः भवन्ति। विजेतृणां छात्राणां सम्माननं वार्षिकपारितोषिक-वितरण-समारोहे भवति। महाविद्यालयस्य छात्राणां पक्षे हिमाचलप्रदेश-विश्वविद्यालयेन आयोजितासु प्रतियोगितासु यथासामर्थ्यं भागं ग्रहितुम् अपि अवसरः भवति।

शैक्षणिक पर्यटनम्

छात्राणां समग्रविकासाय यथासमयं व्यवस्थितरूपेण शैक्षणिक-भ्रमणस्य महाविद्यालयद्वारा व्यवस्था क्रियते। एतन्निमित्तं जातस्य धनव्ययस्य अर्धभागः महाविद्यालयेन दीयते। अस्य भ्रमणस्य उद्देश्यम् एतादृशिभिः गतिविधिभिः छात्राणां सामाजिकः कश्चन अनुभवः, ऐतिहासिकानां, शैक्षिकानां स्थानानां ज्ञानं च भवति। एतादृशासु गतिविधिषु शिक्षकाणाम् अपि सहभागः भवति।

वार्षिक-पारितोषिक-वितरणम्

पारितोषिकं प्रत्येकमपि जनस्य मनः तोषयति कार्यकरणाय च प्रेरयति। आवर्षं महाविद्यालये विविधप्रतिस्पर्धानां सञ्चालनं भवति, परीक्षासु च छात्राः प्रशंसनीयं प्रदर्शनं कुर्वन्ति। एतादृशाणां मेधाविनां छात्राणां प्रोत्साहनम् आवश्यकं भवति। प्रोत्साहनाय प्रतिवर्षं महाविद्यालयः शैक्षणिकगतिविधिनां शिक्षणेतरगतिविधिनां च क्षेत्रे उत्कृष्टानां छात्राणां कृते विविधानां पुरस्काराणां व्यवस्थां करोति।

वार्षिक-गतिविधीनां तिथिपत्रम्

1	कक्षाप्रारम्भः	- अगस्तमासस्य प्रथमदिनाङ्कतः
2	विविधप्रकोष्ठेषु(क्लब) छात्रपञ्जीकरणम्	- अगस्तमासस्य तृतीयः सप्ताहः
3	अभिभावक-शिक्षक-संघ- उपवेशनम्	- अगस्तमासस्य चतुर्थः सप्ताहः
4	केन्द्रीय-छात्र-सङ्गठनम्	- सितम्बर-मासस्य प्रथमः सप्ताहः
5	दीपावली-अवकाशाः	- दीपावलीसप्ताहे पञ्चदिवसाः
6	गृहपरीक्षा(सत्रार्धपरीक्षाः)	- नवम्बरमासस्य अन्तिमः सप्ताहः
7	वार्षिक-शैक्षणिक-प्रतियोगिताः	- दिसम्बरमासस्य प्रथम-सप्ताहः
8	वार्षिक-क्रीडाप्रतियोगिताः	- दिसम्बरमासस्य द्वितीयः सप्ताहः

9	गीताजयन्ती कार्यक्रम	- दिसम्बरमासस्य द्वितीयः सप्ताहः
10	शरत्कालिकाः अवकाशाः	- जनवरी मासे ।
11	वार्षिकपुरस्कार-वितरण-समारोहः	- मार्चमासस्य द्वितीयः सप्ताहः
12	सत्रान्तपरीक्षा	- अप्रैल-मई-मासयोः

रैगिंग एक दण्डनीय अपराध है

रैगिंग एक दण्डनीय अपराध है। महाविद्यालय परिसर में सभी प्रकार की रैगिंग पर सख्ती से प्रतिबन्ध लगा दिया गया है। किसी को भी इस बुराई में पकड़े जाने पर कानून के तहत दण्ड दिया जाएगा। रैगिंग से सम्बन्धित शिकायत या सुझाव कालेज अधिकारियों / एंटी-रैगिंग समिति के सदस्यों को दे सकते हैं। जो छात्र रैगिंग का अपराध करता है उसे एक अवधि के लिए कारावास के साथ दण्डित किया जा सकता है। यह दण्ड तीन साल तक का भी हो सकता है। साथ ही वह जुर्माने के लिए भी उत्तरदायी होगा। जुर्माने की राशि रुपये 50,000 तक हो सकती है या दोनों भी हो सकते हैं।

शून्य सहनशीलता और शैक्षिक संस्थानों से रैगिंग का पूर्णतया उन्मूलन करने के लिए भारत के माननीय सर्वोच्च न्यायालय ने 4 मई 2001 को अपने आदेशों के अनुसार 16 मई 2007 और 11 फरवरी 2009 निर्देशित है संस्थान में रैगिंग पर प्रतिबन्ध लगा दिया गया है। रैगिंग में शामिल कोई भी छात्र-छात्रा उचित रूप से दण्डित करने के लिए उत्तरदायी है उसे दण्ड स्वरूप कठोर अनुकरणीय और न्याय संगत सजा होगी। रैगिंग के लिए दण्ड में शामिल है:-

- 1 कैद या जुर्माना दोनों अथवा दोनों।
- 2 संस्थान से निष्कासन, समिति अवधि के लिए संस्था या कक्षा से निलम्बन या जनता के सामने माफी के साथ जुर्माना।
- 3 छात्रवृत्ति या अन्य लाभों को रोकना। विभिन्न कार्यक्रमों में प्रातिनिध्य से वंचित करना।
- 4 परिणामों को रोकना ।
- 5 महाविद्यालय से निष्कासन।

निर्देश:- प्रवेशार्थियों को सूचित किया जाता है कि विश्वविद्यालय अनुदान आयोग के निर्देशानुसार www.antiragging.in पर ऑनलाईन शपथपत्र को भरकर उसकी प्रति महाविद्यालय में जमा करवाना अनिवार्य है।

- 1 डॉ. सन्दीपकुमार:
प्राचार्य: एवं सहायकाचार्य: (दर्शनम्)
दर्शनाचार्य: साहित्याचार्य, एम. ए.(संस्कृतम्) , बी.एड.
नेट्, विद्यावारिधि: (पीएच. डी.)
- 2 डॉ. सन्नीकुमार:
सहायकाचार्य: (वेदः)
वेदाचार्य: (लब्धस्वर्णपदकः), नैट. (जे.आर.एफ.)
एम. ए. संस्कृतम्, शिक्षाशास्त्री, विद्यावारिधि:(पीएच. डी.)
3. डॉ.रोशनलाल:
सहाकाचार्य: (ज्योतिषम्)
आचार्य, विद्यावारिधि: (पीएच. डी.)
4. डॉ.सुषमा कुमारी
सहायक-आचार्या (अंग्रेजी)
एम.ए. पीएचडी.
5. आचार्य: राजेन्द्र-प्रसाद:

व्याकरणाचार्य: (पी.टी.ए.)

व्याकरणाचार्य:, एम.ए., एम.फिल्, नेट्.

6 आचार्य: प्रकाश-चन्द-गौतम:

व्याकरणाचार्य: (पी.टी.ए.)

प्रभाकर, व्याकरणाचार्य, एम.ए.(संस्कृत,हिन्दी)

7. श्री वेदप्रकाश शर्मा

सहायकाचार्य: (अंग्रेजी) (पी.टी.ए.)

एम.ए.(अंग्रेजी) बी.एड, एम.फिल्,

कार्यालय-

4 श्री योगेश कुमार

कार्यालय अधीक्षक: ग्रेड-II

5 श्रीज्योति प्रसाद

कार्यालय वरिष्ठ सहायक

चतुर्थ श्रेणी

6 वन्दना कुमारी चतुर्थश्रेणी कर्मचारी

7. जितेन्द्र गौतम चतुर्थश्रेणी कर्मचारी